

“DE EERSTE MAANDEN VERTELDE IK HET AAN NIEMAND”

★★ *Over minder verdienen* ★★
en werken onder je niveau

Salarisverhoging? Promotie? Kom er maar eens om. Tegenwoordig mogen we al van geluk spreken dat we überhaupt nog een baan hebben. En daarom zeggen we steeds minder vaak 'nee' tegen een baan die minder verdient of die onder ons niveau is.

Tekst: SARA VAN GORP

Woest was thuiszorgmedewerker Hilda van Holten (48) toen ze net als vele andere thuiszorgmedewerkers verzocht werd een deel van haar salaris in te leveren. Twintig procent minder was het in haar geval. "Het voelde als een vernedering. Het lijkt alsof degenen die zo'n voorstel doen geen idee hebben hoe zwaar het werk is." Hilda wist meteen: dit ga ik niet doen. Ze zou met de 22 uur die ze werkte onder het bijstandsniveau komen. Zo'n driekwart van haar collega's ging wel akkoord, uit angst voor de toekomst. Hilda is ontslagen, maar of ze het gevoel heeft dat ze nu met lege handen staat? "De meiden die er nog werken, hebben dat meer. Hen is een oor aange-naaid, ze doen hetzelfde werk voor minder geld. Een oud-collega van in de vijftig werkt 25 uur en krijgt daar nog maar zo'n € 850,- netto per maand voor!" Het lijkt zo normaal: elk jaar vanzelf lekker wat geld erbij op het loonstrookje.

Hilda:
"Ik moest twintig procent salaris inleveren. Het voelde als een vernedering"

Want logisch toch, dat we steeds iets meer verdienen? En dat er om de zoveel tijd wat uitdagender werk is als we eraan toe zijn, verwachten we ook. Maar het lijkt erop dat dat helemaal niet meer zo normaal is. Werk wordt schaarser en een stapje terugdoen, financieel en inhoudelijk, is steeds vaker aan de orde van de dag. Als bedrijven op omvallen staan, is offers vragen aan werknemers vaak het laatste redmiddel: salaris inleveren, of uren. Of een stap terugdoen qua functie. Soms is het kiezen of delen: minder geld, of geen baan. Een lastige keuze die veel emoties losmaakt.

Allemaal happy met minder

Toch kent arbeidspsycholoog Flores van Emmerik ook voorbeelden waarbij het inleveren van salaris goed uitpakt. "Mensen zijn er meestal heel bang voor: werken voor minder geld. Maar als er van het sala-

1 OP DE 3 WERKNEMERS WIL WEL LOON INLEVEREN OM DE BAAN TE HOUDEN, TWEE JAAR GELEDEN GOLD DAT NOG MAAR VOOR 1 OP DE 4 MENSEN.

ris nog te leven is, pakt het negen van de tien keer goed uit. Ik had een cliënt die het eerst heel pijnlijk vond om flink minder te gaan verdienen maar die uiteindelijk blij was dat de baan er nog was. Het salaris nam af, maar het levensgeluk nam toe." Want meestal werken mensen voornamelijk om andere redenen dan geld: talenten inzetten, zekerheid, sociale contacten. Dat wordt versterkt als het geld minder wordt. En gezamenlijk een oplossing zoeken kan het teamgevoel versterken. Flores van Emmerik zag het bij een cliënt gebeuren: eigenlijk moest er iemand uit, maar iedereen leverde uren in. "De pijn werd over elkaar verdeeld en dat werkte. Iedereen was er heel happy mee."

Annelies Stevens (38), eigenaresse van een boekwinkel, besloot zichzelf en haar medewerker 25% minder salaris uit te keren om het bedrijf te redden. Geen makkelijke beslissing, maar wel een die noodzakelijk was. Verhuisd was ze net al met haar winkel, wat de helft in kosten scheelde. Maar dat was nog niet genoeg. Haar werknemer heeft uren en dus salaris ingeleverd, zelf werkt Annelies nog meer dan anders. "Soms moet ik slikken als ik de salarissen overmaak en zie dat ik zo hard werk voor zo weinig. Dit is wel de ondergrens en het moet niet te lang duren. Hopelijk kan er aan het eind van het jaar weer wat bij. Dat wil dan ook zeggen dat het goed gaat met het bedrijf en daar doe ik het voor. Als ik kijk naar mijn pensioen denk ik wel: ik ben niet echt verstandig bezig. Maar als ik dit niet doe, staan we allemaal op straat." Wat ook meespeelt: Annelies doet wat ze wil doen. Ook al ver-

dient ze nu een stuk minder, ze werkt nog met net zo veel plezier. "Het werkplezier is de grootste luxe."

Dat werkplezier vaak zwaarder telt dan geld, ziet arbeidspsycholoog Flores van Emmerik ook in zijn omgeving. Zo kende hij een vrouw die als werk darmen uit kippen haalt. Ze vindt het geweldig: 'Gezellig! Met z'n allen om tafel met die kippen bezig zijn en lekker kletsen, hartstikke leuk!' Op zich is het voor haar geen baan waar ze haar talenten ontwikkelt of veel mee verdient. Maar de sociale contacten, daar gaat het om.

Verzwijgen uit schaamte

Voor Chantal van Disseldorp (45) is het teruggaan in functie bittere noodzaak. Ze is psychosociaal therapeut, maar werkt als portsorteerder. Ruim honderd >

WAT TE DOEN?

Minder uren betekent ook: meer vrije tijd. Maar natuurlijk ook: minder salaris en dus uiteindelijk ook minder pensioen. En, als het bedrijf alsnog failliet gaat, minder WW-uitkering. Verstandig dus om bij vakbonden en een financieel adviseur te checken of het wel slim is een salarisverlaging of een mindere functie te accepteren. Juridisch kan een werkgever niet verwachten dat een werknemer uren of loon inlevert. Maar uiteindelijk kan de zekerheid van een baan belangrijker zijn dan geld.

Zo'n 6 jaar geleden was inhoudelijk interessant werk nog voor 54% van de Nederlanders belangrijk, nu is zekerheid belangrijker

MANNEN KOSTWINNER

We denken toch nog steeds best traditioneel als het over mannen, vrouwen en geld gaat. Gedrags-econoom Henriëtte Prast was geschokt toen ze dit onderzoek tegenkwam: "Mensen uit verschillende landen werd een stelling voorgelegd: 'Als er werkloosheid is, hebben mannen meer recht om hun baan te behouden dan vrouwen.' Een grote groep Nederlanders was het daarmee eens! Het zal er mee te maken hebben dat een jaar of veertig geleden vrouwen in Nederland nog werden ontslagen als ze gingen trouwen. En meisjes krijgen nu nog niet mee dat ze kostwinner gaan worden, dat blijft typisch iets voor jongens."

RUIM 30%
VAN DE
WERKNEMERS WIL
SALARIS INLEVEREN
ALS ZE DAARMEE
COLLEGA'S
IN DIENST KUNNEN
HOUDEN

sollicitaties heeft Chantal in twee jaar de deur uitgedaan, toen bleek dat het bij haar psychotherapiepraktijk zacht gezegd geen storm liep. Chantal was net gescheiden en er moest brood op de plank, ook voor haar drie puberzonen. Haar eisen zakten steeds meer af. Chantal: "Ik moest de grens naar beneden bijstellen, hoe moeilijk dat ook was." Als laatste kans meldde Chantal zich zo'n driekwart jaar geleden bij de post, daar was meteen plek. "In het begin vond ik het verschrikkelijk. De eerste maanden ver-

Chantal:
"De eerste maanden vertelde ik niemand dat ik als postsorteerder werkte, de schaamte was te groot"

telde ik niemand dat ik als postsorteerder werkte en de eindjes aan elkaar moest knopen, de schaamte was te groot. Als mensen me vroegen wat ik deed, verzweeg ik het." Dat is intussen voorbij. Chantal heeft haar karakter mee, ze is een optimistisch mens. "Ik kan van elk nadeel een voordeel maken. Ik voel me echt wel eens een dagje ellendig, maar ik weiger daarin te blijven hangen. Wat ook helpt: elke dag zoeken naar vacatures en elke week een sollicitatie de deur uit. Zorgen dat je altijd ijzertjes in het vuur hebt, dan houd je hoop. Anders is het helemaal uitzichtloos. Door mijn achtergrond als psychosociaal therapeut ben ik dagelijks bezig met bewustwording, dat is mijn redding. Daardoor blijf ik overeind." En ja, Chantal moet nu rondkomen met heel weinig geld. Best lastig, teruggaan naar minder als je gewend bent om het goed te hebben. "Vakantie, uit eten,

nieuwe kleren voor mezelf, dat kan niet meer. Die luxe dingen zijn voor mijzelf het probleem niet. Maar mijn jongens zijn 12, 15 en 16 jaar, die willen wel eens wat. Een dagje Efteling kan niet. Dat doet zeer. En als ik zie dat ze nieuwe schoenen nodig hebben, moet ik zeggen: 'Nog een maand wachten, dan komt de kinderbijslag.' Dat raakt me."

De schaamte voor het teruggaan in functie komt vaak voor. Het is nog een taboe, zeker in Nederland. Gedragseconoom Henriëtte Prast ziet een verschil tussen mannen en vrouwen als het om geld en status gaat. "Uit onderzoek blijkt dat voor vrouwen geld iets is om uit te geven terwijl mannen er status aan ontlenden. Daarom is het voor mannen vaak zwaarder om achteruit te gaan in salaris."

Vrije tijd is ook luxe

In Europa heeft een kwart van de werknemers wel eens een stap teruggedaan. En in België is het steeds meer een geaccepteerd alternatief voor ontslag. Maar een stap terug kan qua ego wel voelen als een flinke klap, als mislukt zijn. Van Emmerik ziet in zijn praktijk geregeld dat mensen er enorm mee zitten om status te verliezen: "Dan moet er een nieuw evenwicht worden gevonden: wat is nou echt belangrijk?" Hij ziet dat teruggaan in functie ook een kans kan zijn, zeker voor ouderen die al langere tijd op hun tenen lopen. Het kan een opluchting zijn, soms zijn mensen uiteindelijk blij dat ze bijvoorbeeld weer teruggaan naar de werkvloer en dat doen waarvoor ze het vak zijn ingegaan.

Om ons heen gonst het: we moeten wennen aan minder welvaart. Niet voor even, maar voor een langere periode. En dan geldt: je kunt er maar beter het beste van maken. Meer vrije tijd in plaats van meer geld is ook een vorm van luxe. Een stap terug kan een stap vooruit zijn als het minder stress en minder verantwoordelijkheid oplevert. En als de uitdaging niet meer vooral in het werk wordt gevonden, kan dat mooi in hobby's. De ziel en zaligheid ook leggen in het leven buiten het werk, toch een mooi vooruitzicht.

De naam van Annelies Stevens is gefingeerd omdat ze niet aan de grote klok wil hangen dat het slecht gaat met haar bedrijf. □